

Heem-info

contact: 040 2016669 of 040 2014310
e-mail: secretaris@weerderheemvalkenswaard.nl
website: www.weerderheemvalkenswaard.nl
Raborekening: 1082.10.324 t.n.v. pennm HKK

Heemkamer: Oranje Nassaustraat 8f, 5554 AG Valkenswaard, 040-2015055.
Open op dinsdag vanaf 20.00 uur en eventueel op afspraak.

september 2010	U wilt het bestuur bereiken?					
	Henk Wessels	voorzitter	De Vlasakker 17	5555 LG	Valkenswaard	040-2014310
	Sjef Tooten	secretaris	Franciscusdal 48	5551 CS	Valkenswaard	040-2016669
	Els Verbeek-Dielis	penningmeester	Markt 56	5554 CD	Valkenswaard	040-2016313
	Loet Visschers	vice-voorzitter	De Lathyrus 22	5552 PJ	Valkenswaard	040-2017453
	Jeanne van Bree-Meurkens	bestuurslid	Valkenierstr. 122	5555 JE	Valkenswaard	040-2019018

Nieuwe Hollandse Waterlinie Lezing door Jos Korthout dinsdag 21 september

Oude Hollandse Waterlinie

Ter de verdediging van Holland werd in de 17e en 18e eeuw de oude Hollandse Waterlinie aangelegd. Nederlanders hebben altijd een veelzijdige verhouding met het water gekend. De veroorzaker van overstromingen gebruiken wij nadrukkelijk voor de visserij en de transport- en pleziervaart. Maar, en dat is eveneens al sinds lang, ook voor de verdediging. In de Nederlandse situatie niet als bescherming voor een kasteel of stad, maar om grote grondgebieden veilig te stellen. In het rampjaar 1672 werd in allerijl een waterlinie aangelegd tussen de Zuiderzee en de Merwede om de Franse troepen onder Lodewijk XIV tegen te houden voor zij Holland zouden kunnen veroveren. Deze linie liep van Muiden via Woerden en Goerjanverwellslus tot Gorinchem.

Nieuwe Hollandse Waterlinie

Vanaf 1871 wordt de verdedigingslinie officieel de Nieuwe Hollandse Waterlinie genoemd, ter onderscheiding van de voornoemde linie die daarna als de Oude Hollandse Waterlinie aangeduid zou gaan worden.

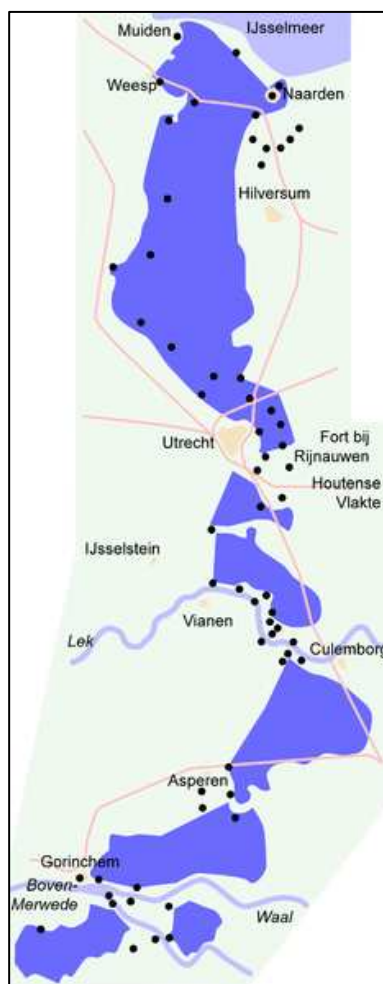
Men vond het erg genoeg dat aanvallers Groningen, Friesland, Drenthe, Gelderland, Overijssel, Limburg en Noord Brabant zouden veroveren. Ooit moest, door nood gedwongen, zelfs Utrecht worden prijsgegeven. Daaraan moest een halt worden toegeroepen en 'ze' moesten zeker afblijven van Holland. Dat was en is immers onze economische, financiële en industriële kern.

Napoleon Bonaparte had al belangstelling voor verlegging naar het oosten en verbetering van de oude waterlinie, omdat daarmee de voor hem strategisch belangrijke stad Amsterdam goed verdedigd zou kunnen worden. Door zijn vroegtijdige val kwam het niet tot uitvoering.

Vanaf 1815 werd in opdracht van koning Willem I een geheel nieuwe verdedigingslinie ingericht met Utrecht als centraal punt. Nu was dan in ieder geval de Randstad Holland verdedigd en ligt er als

een beschermende krans rondom de steden van Holland, 85 kilometer lang en 3 tot 5 kilometer breed een 'waterlinie'.

Die linie is extra beschermd met 46 forten en strekt zich uit van het eiland Pampus in de Zuiderzee tot aan de Biesbosch. Daarnaast bestaat de linie uit de vijf vestingsteden Muiden, Weesp, Naarden, Gorinchem en Woudrichem. Het uitgebreide complex van sluisen, forten en overige werken

werd pas rond 1870 voltooid. Als gevolg van vergroting van vuurkracht van geschut en munitie moest tot aan de mobilisatie van 1939, voortdurend aan de forten worden verbouwd, verbeterd en uitgebreid. Zo werden rond 1850 met aarde overdekte bomvrije kazernes en kruitmagazijnen gebouwd.

De werking van de linie was vooral afhankelijk van de samenhang tussen de diverse onderdelen. Door een ingenieus waterkundig systeem van sluisen, kanalen en dijken konden grote delen van het land in drie weken onder water gezet worden. Het land werd door een schijnbaar klein laagje water van minimale 30 en maximaal 60 cm diep verraderlijk en moeilijk begaanbaar voor de vijand om op te rukken met paarden en veldgeschut. Tegelijkertijd was het te ondiep om per boot te bevaren. Gegeven de verschillen in het peil van de landerijen, was hiervoor een complex systeem van 'onderwaterhuishouding' nodig. Het te inunderen gebied was hiertoe onderverdeeld in een fijnmazig netwerk van deelgebieden. Waterbouwkundig ingenieur Jan Blanken (1775-1838) bedacht de veelvuldig in de linie toegepaste waaiersluis, die tegen hoog water in geopend kan worden om rivierwater toe te laten, dat via de inundatiekanalen het omdijkte inundatieveld onder water kan zetten. Dat gebeurde niet zelden onder bewaking en dwang, i.v.m. protesten van de agrariërs die hun land onbruikbaar zagen worden. De geïnundeerde gebieden vormden het hoofdbestanddeel van de verdediging. Door het water naderende vijandelijke troepen konden afgeslagen worden met uitleggers, platte schuiten voorzien van licht geschut.

Jos Korthout

Jos Korthout is lid van het stadsgidsengilde van Woudrichem, dat deel uitmaakt van de Vestingdriehoek, Woudrichem, Gorinchem, Loevestein en de nieuwe Hollandse Waterlinie. Jos is bestuurslid geweest bij TIW (Toerisme Informatie Woudrichem). Een man met brede belangstelling, wiens eigenlijke beroep sociotherapeut is in Breda en doende is om een eigen praktijk op te bouwen binnen de sociaal pedagogische hulpverlening. Bij de vele nevenfuncties, waarvoor hij echter beperkt tijd kan vrijmaken, neemt de belangstelling voor historie van de waardevolle bezienswaardigheden van Woudrichem een grote plaats in. Vandaar de kennis omtrent de waterwerken van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, met name die in de

regio Woudrichem, ten zuiden van Gorinchem. Hij vertelt er graag over en doet dat met verve.

Heemreis Nieuwe hollandse Waterlinie 25 september

Zaterdag 25 september houden we onze interessante, informatieve en gezellige heemreis van 2010.

De deelnemers worden dinsdag ervoor 'bijgespijkerd' voor wat betreft de kennis omtrent het reisdoel. Dus, we 'komen goed beslagen ten ijs'!

De deelnemers ontvangen voor die dag nog wat extra reisinformatie, van praktische en informatieve aard. Het wordt gewoon geweldig. Als er heemleden zijn, die alsnog mee willen, maar zich nog niet hebben opgegeven, het kan nog! Meld je bij Els of Jeanne. Goei weer? Hebben we, of brengen we mee!

'Een terugblik in de tijd'

De koninklijk onderscheiden heemleden Fonteijn en van Appeldorn zorgen ervoor dat de leden van Weerderheem weer iets hebben om van te smullen. Zou zo'n 'lintje' een extra stimulans zijn of waren die mensen toch al actief? Het laatste uiteraard, en dat merken we keer op keer.

Ditmaal met het verhaal van Charles Fonteijn over zijn jeugd; van vóór WOII tot kort erna. Charles begrenst zijn jeugdwijk als volgt: hoek Waalreseweg-St.-Jozefstraat (bestaat niet meer, is nu: begin Carolusdreef) tot hoek Valkenierstraat begin Kempische baan. De toen korte Valkenierstraat liep tot het winkeltje van Wijnen in de Unastraat. Vanaf daar naar de hoek van de Oranje Nassaustraat en weer terug naar de voormalige St.-Jozefstraat. Deze wijk -- dit jeugd-'centrum' van Valkenswaard van Charles -- heette toen 'De woningbouw'. Dat kan ik 'niet meer thuisbrengen' zullen jonge lezers zeggen. Dan hebben ze gelijk. Maar dat betekent wel dat je als de wiedeweerga 'Een terugblik in de tijd' moet lezen.

Het aardige in dit Periodiekske is, dat het lekker ongedwongen en anecdotisch geschreven is, en dat nagenoeg alle levens-aspecten aan bod komen. Van leren roken, beerput legen, varkens slachten, dennedöllekes rapen, pindollen, poeliepek, school en kerk, dansen tot aan de wekelijkse 'wasteilbeurt' toe.

Charles leverde de kopij en Joop maakte er een interessante uitgave van. Men treft 't Periodiekske aan bij deze Heeminfo.

17 september bevrijding

Zesenzestig jaar geleden werd Valkenswaard bevrijd. Bevrijdingsgedachtenis verjaart nooit. Op vrijdag 17 september kunt u weer acte de présence geven en eer brengen aan de overleden bevrijders tijdens de Valkenswaardse herdenking. De bijeenkomst vindt plaats op de Britse Begraafplaats om 11.00 uur. De samenkomst hiervoor is: 10.30 uur bij Pannenkoekhuis Suykerbuyk (Luikerweg).

Met dank aan de Bond van Wapenbroeders en de gemeente Valkenswaard.

Politiek in Prent 2009

162 Sublieme satirische prenten van Nederlands meest prominente tekenaars zijn te zien op de tentoonstelling van het Steendrukmuseum in de Oranje Nassaustraat. De officiële opening is op 11 september. Daarna kan men de expositie bezoeken tot 10 oktober.

Overleden

In de achter ons liggende zomerperiode zijn twee mensen van het heem overleden: Mevrouw Adang en Mevrouw Daems. Het medeleven van heemkundekring Weerderheem gaat uit naar de achtergebleven familieleden.

Straatnamen

Weerderheem beschikt nog steeds over een aantal originele Valkenswaardse straatnamenborden. Loet en Joop hebben ze van de vloer getild en een aantrekkelijker plekje in de heemkamer gegeven. Voor belangstellenden blijven ze te koop.

Dag van de Brabantse Volkscultuur

Op 2 oktober onder de titel: 't Is beter gek gepraot as gek gedaon! De Dag van de Brabantse Volkscultuur is in Den Dungen. Onderwerp: de rijk gevarieerde omgangstaal in de hedendaagse samenleving in Noord-Brabant. De provincie Noord-Brabant kent elf dialectgebieden: Cuijklands, Kranendonks, Peelands, Kempenlands, Noord-Meierijs, Maaslands, Tilburgs, Hollands-Brabants, Westhoeks, Markiezaats en Baronies.

Maar wat spreken jonge Brabanders? Het lokale dialect, Nederlands met een accent, of de hippe straattaal van de Randstad? Hoe uiten ze zich wanneer ze onder hun vrienden zijn, of als ze sms- en msn-berichten schrijven?

Tevens maken we kennis met een innovatief literair project waarin het dialect een centrale rol speelt, en ook de nieuwste popmuziek in Brabants dialect maakt deel uit van het programma. Men dient zich voor vrijdag 24 september aan te melden en dat kost € 20,- per persoon inclusief lunch. Voor aanmelding, zie www.erfgoedbrabant.nl/aanmelden, of stuur een e-mail met uw persoonlijke gegevens naar info@erfgoedbrabant.nl of bel (073) 615 62 62.

De Heemdaoge in Gimmert (dil 1 en 2)

Wij mee z'n zesse van Weerderheem, 'n kennis ùit Soerendonk en nog vèèfentaachtig aander hebben 't meegemokt. 't Waar de moeite wèrd. Twii daog cultuur en netuur snuive in en rond Gimmert-Handel en de Rips.

D'n uursten dag welkom gehèète in cafe-zaol Dientje òn de mèrt in Gimmert dur de plotselijke organiezatie en 't nuuw schild toegevoegd òn de schellenbom. D'r nao ùitleg over de ontwikkeling van Gimmert van hil wèèd terug tot nou. Hil boeiend moet ik zegge. Toen de rondgang dur 't dörrep en rontelum 't kestiil vur biezunder bezienswaardigheden worbij de noddige ùitleg wier geveve.

Museum

Vandaor ùit te voe-t nur 't boerebondsmuseum, gebortehùis van paoter van den Elsen, witte wel, die zoveul vur de boere ùit die streek hì betiikend. Daor hebbe wij toen urst de middeg gebrùikt. De breu-jkes mee gebraoje worst-kaojkes, zult of gesneje gingen 'r goe-d in en zôê ok de krentemik. Nao 't ùitbùike mee unne gids de verschillende behùizinge bekeke. 't Dwingt werkelijk bewondering af wà ze daor in Gimmert tot stand hebbe gebrocht, in stand gehaawe en zelfs nog ùitbrei-je ok nog. De boerderèèj compleet ingericht zòas't vruuger waar. Terwelle 't miste mè bekend vur kumt, is't en blèft 't boeiend, um te belèève hoe't 'r òn toe ging in vruuger daog. En ok het verhaol van d'n boeren apostel paoter van den Elsen die de boere raad verschaftte hoe ze 't beste kozze saome werke vur meer gewin. Bij de boerderèèj li netuurlek ok unne grôôte hof wor-in 't bakhùis sti, verschij-je gruintes worre gewonne en wor nog unne wasdraod war gespanne

wor òn van die laang jeger onderbroeke òn hinge vur 't maansvolk en nog 'n ope rijtùig van de boerin. Ok hebbe ze 'n dörpspleintje wor ge kunt wippe knikkere en riipe of steltlôpe. Rond dè pleintje hedde dan ok nog compleet ingericht 'n winkeltje 'n wèèvershuiske 'n café klompemaakerèèj - smidse en boter-kaasfabrieke. En overal de noddige ùitleg en of demonstratie. Zôô stit 'r in 't bakhuis nog unne grôôten trog wor-in vruuger d'n deeg mee de blôôte vuut wier getrojje, want dè deeg kneje van vur-al rog waar hil zwaor wèèrek (van rog tot brood: daarover wier toen ter plakke 'n gedicht geborre in mèèn hersen-pan. Wà ge lotter henne nog kunt tegekonne in Goed gebekt.)

Cafe-zaol Dientje

Nao al deez interessante belèèvenisse mee de hùifkar terug nur 't dörrep nur cafe-zaol Dientje vur 'n ùitgebrei-jd dinee d'n aovendkost zou d'n boer zegge. We liete 't ons wir goe-d smaoke want 't waar allemol èève lekker. Daor aachteròn wier d'n aovend ingevuld mee skòn verhaole in Gimmerts dialect tot 'n uur of ellef. Dè waar lot zat want d'n dag daarop moeze we gòn fietse van Handel nur de Rips en terug, mèr dè is 'n aander verhaol.

Dries van Dommele

De tweede dag

Nu kom ik aan het woord voor de volgend dag, deze keer niet in het dialect, want er zit een groot verschil tussen de twee dagen. De eerste dag lièpen we rond, de tweede dag doen we alles op de fiets.

Om half 9 verzamelen bij de kerk van Handel waar de gehuurde fietsen klaar stonden. We werden weer in groepen verdeeld met twee gidsen als begeleiding. Wij bezochten eerst het park en kregen uitleg over de kerk.

De mooie fietstocht ging langs verschillende kapelletjes en andere bezienswaardigheden. Soms moesten we even afstappen voor uitleg. Onderweg koffie gedronken en weer verder door mooie natuurgebieden maar ook door velden en langs boerderijen.

Elsendorp en Handel

In Elsendorp bij hoeve De Dompt stond de lunch voor ons klaar en konden we buiten in het zonnetje hiervan genieten. De boer gaf een rondleiding door de grote boerderij met zijn mooie gastenkamers die hij verhuurde. Ook konden we in de koeienstal en bij de kalfjes kijken.

Uitgerust weer op de fiets. Onderweg werd het "bosmuseum" bezocht met heel goede uitleg. Korte stop om iets te drinken en toen weer verder. Ruim 40 km hebben we gefietst als we bij de kerk van Handel aankomen. Nog even een kaarsje opsteken en dan naar het Hofke voor het diner.

Voor het eten werd aan ons van Valkenswaard gevraagd om het lied 'Kinderen van Maria' te zingen. Wat heel erg werd gewaardeerd. Na het eten werden verschillende mensen bedankt voor de goede verzorging van deze dagen. De Bram van Brabant werd uitgereikt aan

Meneer en Mevrouw Schellekens uit Tilburg voor hun meest goede antwoorden. Ook Joke en ik vielen in de prijzen, zevende en achtste. We kregen een mooi boek.

De twee en zestigste heemdagen zitten er weer op. Volgend jaar zijn we welkom in Uden. Ze waren gezellig en we hebben weer heel veel gezien van Gemert en omstreken.

Ik eindig met het liedje wat we deze dagen verschillende keren hebben gehoord: 'Ja dat voelen wij . . . ja dat voelen wij . . . aan ons Brabants hartje'.

Mientje Kwinten Evers

september 2010

Dag	Datum	Hein Tops-zaal/Foyer	Vergaderzaal
1 ^e dinsdag	07-09-2010	Els Verbeek/Annie Jeurissen	Bestuursvergadering
2 ^e dinsdag	14-09-2010	Sjef Tooten/Willem Mandigers	Genealogie
3 ^e dinsdag	21-09-2010	Loet Visschers/Lezing foyer	Gesloten
4 ^e dinsdag	28-09-2010	Henk Wessels/Huub Rutten	